

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XVII: 2019

Nr 35 (612)

Data odczytu: 04.12.2019 r.

Data wydania: 04.12.2019 r.

=====

1159. spotkanie

Marek Szajerka [były prezes Oddz. PTH w Grudziądzu]

Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego w Grudziądzu Rozdział zamknięty (1956-2018)

W 2006 roku obchodziliśmy wspólnie w siedzibie Koła Miłośników Dziejów Grudziądza wspólne obchody 50. rocznicę istnienia Oddziału PTH i 20. Koła Miłośników Dziejów Grudziądza. Decyzja o uczczeniu wspólnie podwójnych rocznic wynikała z faktu, że wśród założycieli KMDG byli najstarsi stażem członkowie Oddz. PTH w Grudziądzu.

Na stronie internetowej Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego z siedzibą w Warszawie można przeczytać informacje o zawieszeniu działalności oddziału grudziądzkiego. Jest to stan z 2018 r., wg nadesłanych sprawozdań z działalności oddziałów¹.

Polskie Towarzystwo Historyczne jest prestiżową organizacją pozarządową. Istnieje od 1886 r.

Konsekwencje zawieszenia działalności Oddziału PTH są bardzo poważne. Konsekwencje tej decyzji odbiją się przede wszystkim na edycji *Rocznika Grudziądzkiego*. Zmianie ulegnie jego status. Stosowne decyzje podejmie Zarząd Główny PTH.

Działalność oddziału grudziądzkiego została przedstawiona w sprawozdaniach bieżących, publikowanych w *Rocznikach Grudziądzkich*. Za treść sprawozdań odpowiedzialni byli z reguły prezesi Od-

Logo Polskiego Towarzystwa Historycznego

¹ <http://pth.net.pl/o-nas/oddzialy>

działu PTH. W sprawozdaniach, podobnie jak to jest w przypadku działalności Koła Miłośników Dziejów Grudziądza [dalej: KMDG] prowadzono skrupulatną rejestrację odczytów. Niestety, podobnie, jak w przypadku początkowej działalności KMDG w XX w., zachowały się tylko nazwiska prelegentów i tytuły prelekcji.

Prezesa Oddziału:

1. Od 11.11.1956 r. do 17.03.1957 r. Stanisław Kamiński prezes Tymczasowego Zarządu Oddziału PTH.
2. Od 17.03.1957 r. Stanisław Myśliborski – Wołowski.
3. Od 6.03.1958 Stanisław Myśliborski – Wołowski.
4. Od 15.02.1959 r. Stanisław Myśliborski – Wołowski.
5. Od 17.01.1960 r. Herbert Wilczewski.
6. Od 9.04.1961 r. Stanisław Myśliborski – Wołowski.
7. Od 11.03.1963 r. Stanisław Reszkowski.
8. Od 24.03.1963 r. Stanisław Reszkowski.
9. Od 25.05.1964 r. Michał Milan.
10. Od 25.05.1965 r. Michał Milan.
11. Od 29.01.1967 r. Adam Wolnikowski.
12. Od 29.05.1973 r. Edwin Puchała.
13. Od 21.10.1974 r. Stanisław Reszkowski.
14. Od 16.10.1977 r. Stanisław Reszkowski.
15. Od 22.11.1980 r. Edwin Puchała.
16. Od 11.11.1981 r. Stanisław Reszkowski.
17. Od 28.11.1984 r. Anna Wajler.
18. Od 5.12.1989 r. Szczepan Klosiński.
19. Od 7.10.1991 r. Marek Szajerka.
20. Od 4.12.1995 r. Marek Szajerka.
21. Od 8.06.1997 r. Paweł Górecki.
22. Od 15.11.2000 r. Paweł Górecki.
23. Od 9.10.2002 r. Marek Szajerka.
24. Od 28.02.2007 r. Mariusz Żebrowski.

Od *Rocznika Grudziądzkiego*, T. 19: 2011 aż do *Rocznika Grudziądzkiego* T. 26: 2018 nie ma już publikowanych sprawozdań z działalności Oddziału PTH w Grudziądzu. Nie ma również żadnych informacji o zwołaniu kolejnego Walnego Zgromadzenia Członków Oddziału PTH, które jest władne wybrać nowy Zarząd Oddziału.

Wg opublikowanych sprawozdań, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Oddziału, zwołane przez jego prezesa 28.02.2007 r. było ostatnim przed zawieszeniem działalności Oddziału przez Zarząd Główny w Warszawie w 2019 r. Jeszcze *Rocznik Grudziądzki* T. 26: 2018 jest sygnowany przez Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Grudziądzu. Wg danych adresowych Mariusz Żebrowski był uważany przez ZG PTH za prezesa oddziału grudziądzkiego.

Dorobek badawczy i popularyzatorski grudziądzkiego oddziału przedstawił Sylwester Bossmann w artykule Pięćdziesiąta rocznica powstania Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Grudziądzu, opublikowanym w 2005 r., w *Roczniku Grudziądzkim*. W tym okresie Zarząd Oddział zorganizował dziesiątki prelekcji. Zorganizował okolicznościowe konferencje naukowe. Sztandarowym wydawnictwem był *Rocznik Grudziądzki*, którego dalsze losy się obecnie ważą. Wydano łącznie do 2018 r. 26 tomów. W XXI w. niebagatelną rolę odegrały wydane pół wieku wcześniej inwentarze starostwa grudziądzkiego z 1603 r.² i 1739 r.³, kiedy temat Zamku Wysokiego stał się bardzo modny w związku z budową wieży wido-kowej Klimek, na fundamentach oryginalnej średniowiecznej wieży.

Współzałożyciel zarówno Oddziału PTH jak i po 30 latach Koła Miłośników Dziejów Grudziądza Adam Wolnikowski, na przelomie lat 50/60. XX w., dokonał roboczego przetłumaczenia hasła Grudziądz z dzieła Xavera Froelicha. Udostępniona forma drukowana tego dzieła, na początku XXI w., przyczyniła się do popularyzacji pracy X. Froelicha z 1868 r.⁴

Trzeba jednoznacznie stwierdzić, że swoją pracą, zmarły w 1990 r. Adam Wolnikowski stworzył podwaliny pod wiele tematów, opracowanych następnie w XXI w. w Biuletynach Koła Miłośników Dziejów Grudziądza. Pisanie o czyichś zasługach w danej organizacji czy stowarzyszeniu jest zawsze sprawą delikatną i trudną, ale niewątpliwie Adam Wolnikowski⁵ i Stanisław Myśluborski – Wołowski byli najwybitniejszymi działaczami oddziału grudziądzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego w całym jego okresie działania. Przejmując w 1991 r. prezesurę oddziału, czułem wielką treść w kontynuacji pracy po tak wybitnej osobowości, jak dr. Stanisław Myśluborski – Wołowski. Moje pokolenie wychowało się na *Szkicach grudziądzkich* Stanisław Myśluborskiego – Wołowskiego.

W pierwszej dekadzie XXI w. Oddział PTH jeszcze był widoczny, poza widoczną nazwą na stronie tytułowej *Rocznika Grudziądzkiego*. Członkowie oddziału zaangażowani byli w sprawę odbudowy wieży Klimek. W 2003 r. wykonana została kwerenda archiwalna przez Marzenę Remiś i Marka Szajerkę⁶. W trakcie tej kwe-

² S. Cackowski, *Inwentarz starostwa grudziądzkiego z roku 1603 oraz rejestr dochodów z lat 1601-1603*. Grudziądz 1965.

³ A. Wolnikowski [wyd.], *Inwentarz starostwa grudziądzkiego z roku 1739*. Grudziądz 1963.

⁴ X. Froelich, *Geschichte des Graudenzzer Kreisses [Historia powiatu grudziądzkiego]*, Graudenz 1868. *Tłumaczenie z oryginału A. Wolnikowski*. Rękopis tłumaczenia polskiego pośmiertnie przygotowali w formie drukowanej I. Kałedkowska-Szajerka, M. Szajerka.

⁵ Zob. biogram Adama Wolnikowskiego: R. Potęga-Magdziarz, *Adam Wolnikowski (1915-1990)*, *Rocznik Grudziądzki*, T. 12: 1996, s. 255-260.

⁶ M. Remiś M., M. Szajerka, *Kwerenda źródłowa dotycząca wieży Klimek na zamku grudziądzkim, zburzonej 5 marca 1945 r. (Studium bibliograficzno – historyczne i architektoniczne)*. PTH Oddz. Grudziądz, Grudziądz 2003. Zapis na płycie CD w dokumentacji Oddz. PTH oraz Społecznego Komitetu Odbudowy Klimka. Kwerenda jest dostępna w Internecie na archiwalnej już stronie Społecznego Komitetu Odbudowy Klimka:

<http://www.klimek.grudziadz.com.pl/pdf/kwerenda.pdf>

rendy okazało się, że wieża Klimek nigdy nie została wykreślona z Krajowego Rejestru Zabytków Nieruchomych.

Pod szyldem Oddziału PTH ukazała się praca Grudziądz w XIII-XVIII w., mająca status książki elektronicznej. Za taką została uznana przez Zarząd Główny PTH w Warszawie⁷.

Oddział PTH również firmował wykonanie dokumentacji fotograficznej rozbiórki kopca, kryjącego ruiny średniowiecznej wieży Klimek. Najnowocześniejszym przedsięwzięciem było opracowanie przewodnika po średniowiecznym Grudziądzu na płycie CD, jako dodatku *Gazety Wyborczej*. Ukazały się cz. 1 i 2 przewodnika, każda w nakładzie 30 000 egzemplarzy. Cz. 3 nie ukazała się z powodu listu protestacyjnego Miejskiego Konserwatora Zabytków w Grudziądzu, wysłanego m.in. do Redaktora Naczelnego *Gazety Wyborczej* Adama Michnika. Szczegóły wraz z tekstem pisma zawarte są w *Roczniku Grudziądzkim*, z 2005 r.⁸ Paradoks tamtej sprawy polega m.in. na tym, że obiekt przy ul. Mickiewicza 5, dementowany jako brama średniowieczna przez służby konserwatorskie, w 2018 r. przez te same służby został uznany za bramę średniowieczną.

Niewątpliwie prestiżową dla Grudziądza sprawą, możliwą tylko przez bezpośrednią promocję jego zabytków w Warszawie na dorocznych spotkaniach prezesów oddziałów PTH było uznanie średniowiecznego mostu Bramy Toruńskiej w Grudziądzu za pierwowzór mostu Bramy Krakowskiej w Warszawie przy Placu Zamkowym. Datacja mostu w Warszawie została przesunięta o ok. 200 lat na wiek XIV. Umocnieniu uległa teza prof. Oskara Sosnowskiego z 1930 r., że Stara Warszawa jest powieleniem planu Grudziądza⁹.

Na początku ostatniej dekady XX w. Zarząd Oddziału PTH, w świetle najnowszej literatury przedmiotu zaczął coraz bardziej stawiać na większą wnikliwość badań historycznych odnośnie Grudziądza. Jeszcze za prezesury Szczepana Klosińskiego Zarząd odmówił aktywnego udziału w propagandowych obchodach 700-lecia nadania praw miejskich, uważając ten pogląd za przestarzały.

Można powiedzieć, że od tego czasu i dalej za mojej prezesury Zarząd wszedł w konflikt doktrynalny w kwestii promocji genezy miasta tak z Miastem, jak i Instytutem Historii i Archiwistyki Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

⁷ Szajerka M., *Grudziądz w XIII-XVIII w. Kwestia synchronizacji różnych źródeł historycznych i jej wpływ na obraz miasta w historiografii. Studium historyczno-architektoniczne*. Grudziądz 2004. Praca na płycie CD. Wydruk oryginalny znajduje się w zbiorach czytelni naukowej Biblioteki Miejskiej im. Wiktora Kulerskiego w Grudziądzu oraz bibliotece Muzeum im. ks. dr W. Łęgi w Grudziądzu. Sygnatura nr 199.667 Czyt. Nauk.

⁸ Zob. *Rocznik Grudziądzki*, T. 16: 2005, s. 304, od przyp. 72.

⁹ M. Szajerka, *Mosty średniowieczne w Grudziądzu*. *Kalendarz Grudziądzki* 2001, s. 89-93. Ten artykuł wpłynął bezpośrednio na zmianę stanowiska w sprawie mostu warszawskiego. Egzemplarz *Kalendarza Grudziądzkiego* otrzymał prezes Towarzystwa Miłośników Historii [warszawska nazwa oddziału PTH].

To był przypuszczalnie początek końca działalności Oddziału PTH w Grudziądzu. Na wspólne obchody 50-lecia Oddziału PTH i 20-lecia Koła Miłośników Dziejów Grudziądza w 2006 r., mimo oficjalnego zaproszenia ze strony Zarządu Głównego PTH, na obchody nie przyjechał nikt, ani nawet nie przesłano na adres Oddziału żadnego grzecznościowego listu gratulacyjnego z okazji 50-lecia jego istnienia.

W schyłkowym okresie działalności Oddziału PTH bardzo ważną była współpraca z Centrum Kształcenia Ustawicznego w Grudziądzu. Poniżej tekst archiwalnego sprawozdania z 2002 r. (numeracja przypisów wg artykułu w BKMDG) Współpraca między Zarządkiem Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego i Dyrekcją Centrum Kształcenia Ustawicznego.

Gmach obecnego Centrum Kształcenia Ustawicznego jest jednocześnie z krótkimi przerwami siedzibą Oddziału PTH w Grudziądzu od początku jego założenia 11.11.1956 r. Obecnie status Oddziału PTH w gmachu CKU reguluje umowa zawarta między Zarządkiem Oddziału PTH i Dyrekcją CKU¹⁰.

Wypełniając treść umowy już 31.03.1993 r. odbyło się w CKU spotkanie z prezydentem Grudziądza A. Wiśniewskim i prezesem Zarządu Głównego PTH prof. J. Staszewskim z udziałem dyr. CKU J. Kulwickiego. W trakcie tego spotkania dyr. J. Kulwicki poinformował o przygotowaniach do obchodów setnej rocznicy wybudowania gmachu szkoły w 1996 r.¹¹

15.06.1993 r. doc. Dr K. Zielińska – Melkowska wygłosiła w auli CKU referat pt.: Bitwa nad Jeziorem Rządź z Krzyżakami 15.06.1243 r.

W trakcie przygotowań do obchodów stulecia gmachu szkoły Oddz. PTH służył pomocą przy opracowaniu okolicznościowej publikacji¹² oraz w odnalezieniu dokumentacji fotograficznej niezbędnej do rekonstrukcji boazerii w auli szkoły. W latach 1996-1997 współpraca między CKU a Zarządkiem Oddziału była szczególnie intensywna. Z inspiracji członków PTH Dyrekcja CKU uratowała przed zniszczeniem i przekazała do Muzeum w Grudziądzu szkolne pomoce naukowe z przełomu XIX/XX w.¹³

W 1998 r. CKU było gospodarzem II sesji naukowej Grudziądz miastem Chrystiana¹⁴. Materiały z tej sesji ukazały się drukiem dzięki przygotowaniu ich do druku przez zespół redakcyjny złożony z nauczycieli CKU. Bardzo ważną ze spo-

¹⁰ M. Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu w latach 1990-1993*, *Rocznik Grudziądzki*, t. XI: 1994, s. 266-269.

¹¹ *Ibidem*, s. 269.

¹² M. Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu*, *Rocznik Grudziądzki*, t. XII: 1996, s. 268.

¹³ M. Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu za lata 1996-1997*, *Rocznik Grudziądzki*, t. XIII: 1996, s. 322.

¹⁴ M. Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu za lata 1997-1999*, *Rocznik Grudziądzki*, t. XIV: 2001, 286-290.

lecznego punktu widzenia jest działalność słuchaczy Liceum Wieczorowego i Zaocznego dla Dorosłych przy renowacji zabytkowych cmentarzy przy ul. 18 Pułku Ułanów oraz przy ul. Grunwaldzkiej. Obszerna dokumentacja fotograficzna znajduje się w kronice szkolnej. Działania te podejmowane są w porozumieniu z Konserwatorem Miejskim. Dokumentacja z tych prac jest przekazywana do Urzędu Miejskiego.

Szerszy obraz działalności naukowej CKU obrazuje tekst wystąpienia na spotkaniu promocyjnym książkę Grudziądz miastem Chrystiana, wygłoszonego w kwietniu 2002 r. w auli CKU przez M. Szajerkę: Udział Centrum Kształcenia Ustawicznego w badaniu i popularyzowaniu historii Grudziądza w ciągu 25 lat swego istnienia.

Szanowni Państwo!

Centrum Kształcenia Ustawicznego im. ks. Stanisława Staszica jako placówka szkolna jest kustoszem bardzo bogatej tradycji oświatowej w naszym mieście, sięgającej roku 1816. Wówczas powstało Seminarium Nauczycielskie przemianowane następnie w Liceum Pedagogiczne. Przez dziesiątki lat tamta placówka oświatowa była również lokalnym ośrodkiem badawczym. To właśnie w tych murach w 1956 r. narodził się Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego i z przerwami do chwili obecnej jest tu jego siedziba.

Już na początku swojego istnienia w 1977 r. CKU wzięło aktywny udział w poznawaniu historii regionalnej. Szkoła przejęła po swojej poprzedniczce Zasadniczej Szkole Mechanicznej Nr 1 Izbę Pamięci Narodowej. Uroczyście została ona otwarta 12.10.1973 r. Jej twórcą był Tadeusz Budzyński. Zgromadził on z pomocą młodzieży około 300 eksponatów. Szczególnie interesujący był dział militariów i dokumentów. W 1975 r. uhonorowano ją mianem najlepszej izby w województwie bydgoskim. Zbiory te w następnych latach były wzbogacane. W różnym stanie technicznym było 46 sztuk broni palnej. Ten arsenał był pod ścisłą kontrolą milicji. Z uwagi na potrzeby lokalowe szkoły w 1992 r. Izba Pamięci Narodowej przestała istnieć w dawnej formie co nie oznaczało jej likwidacji. Eksponaty w zależności od tematu wykorzystywano na lekcjach historii i języka polskiego. Jednak nasiliły się problemy z ich konserwacją, szczególnie militariów. W związku z tym przekazane one zostały do Muzeum w Grudziądzu. W szkole natomiast pozostały dokumenty archiwalne i biblioteczka martyrologiczna.

Kontynuacją Izby Pamięci Narodowej będzie Międzyszkolna Pracownia Historii Regionalnej. Dla jej potrzeb remontowana jest przez uczniów Zespołu Szkół Budowlanych oficyna w północnym ryzalicie gmachu szkoły. W pracowni tej znajdują się księgozbiory Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, obecnie niedostępne dla szerszego kręgu badaczy. Będzie również możliwość poszerzania tych zbiorów. Istnienie tego lokum jest istotne szczególnie dla Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, które po utracie lokalu przy Al. 23 Stycznia 10 jest bez własnej siedziby. Obligatoryjny program regionalizmu

w formie ścieżek edukacyjnych niewątpliwie wpłynie na uaktywnienie wymienionych tu towarzystw poprzez ściślejszych ich kontakt z młodzieżą.

Uczniowie i słuchacze CKU wykazują duże zainteresowanie historią regionalną. Znane jest ich zaangażowanie w renowację Cmentarza Garnizonowego. Około 200 słuchaczy Liceum Zaocznego i Wieczorowego odnowiło około 40 grobów. Obecnie trwają prace porządkowe na zabytkowym cmentarzu ewangelickim przy ul. Grunwaldzkiej, założonym w 1817 r.

Bardzo ważna dla szkoły jest współpraca z Muzeum. Słuchacze Liceum Wieczorowego dla Dorosłych Andrzej Piasecki, Andrzej Śmigecki i Mirosław Walczak brali udział w przeprowadzeniu sondy archeologicznej. Celem sondy, dokonanej na terenie posesji przy ul. Mickiewicza 5, mającej na celu zbadanie czy w tym miejscu znajduje się brama miejska. Przeprowadzona wówczas sonda nie wykluczyła istnienia takiej bramy. Po dziesięciu latach od tamtego wydarzenia brama ta weszła do obiegu naukowego znana jako Brama św. Chrystiana. Dzięki współpracy z Muzeum uratowane zostały cenne pomoce szkolne z przełomu XIX/XX w., które są odbiciem tamtej epoki. Do 1997 r. znajdowały się one tu w szkole. Z uwagi na brak możliwości ich przechowywania zaszła konieczność ich kasacji. Najlepszym rozwiązaniem było ich przejęcie przez Muzeum w Grudziądzu. Tak też się stało.

W 1999 r. uczennice III LO Monika Wiśniewska i Natalia Wiśniewska brały udział w inwentaryzacji zabytkowych piwnic przy ul. Murowej 24, prowadzonej pod kierunkiem architekta Tomasza Porębnego. Wymienione prace znalazły odbicie na kartach *Rocznika Grudziądzkiego*. Posiadają one wartość naukową.

Oficjalna współpraca Oddziału PTH z Dyrekcją CKU datuje się od 9.11 1992 r. Przyniosła ona wymierne korzyści obu stronom. Szczególnie ważna była współpraca w odrestaurowaniu auli. Członkowie Oddziału dokonali kwerendy źródłowej, docierając do archiwalnych zdjęć. Dzięki nim możliwe było wykonanie kopii boazerii. Przed remontem uczniowie III LO wykonali dziesiątki zdjęć budynku szkoły łącznie z poddaszem.

Z pietyzmem odrestaurowana aula oraz zaplecze socjalne stwarzają warunki do organizowania sympozjów. Dzięki temu młodzież ma możliwość zetknięcia się ze światem nauki i sztuki.

24.04.1997 r. odbyła się pierwsza sesja popularnonaukowa z okazji stulecia gmachu szkoły pt.: Ks. Stanisław Staszic wybitną postacią epoki Oświecenia. Wzięli w niej udział dr hab. Marian Drozdowski (UAM), prof. dr hab. Jerzy Konieczny (WSP Bydgoszcz), prof. dr hab. Marian Pawlak (WSP Bydgoszcz), mgr Marzena Remiś (CKU).

Kolejna sesja, która odbiła się szerokim echem w naszym regionie, związana była z otwarciem Kongresu Pomorskiego na Ziemi Chełmińskiej. W sesji wzięli udział profesorowie Józef Borzyszkowski (przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Kongresu Pomorskiego) oraz Stefan Raszeja (Związek Przyjaciół Pomorza)

oraz ks. Władysław Pilarczyk z Krakowa (wiceprzewodniczący Krajowej Rady Regionalnych Towarzystw Kultury). W czasie tej sesji przedstawiono pięć referatów. Stanisław Leśniewski przypomniał postać ks. dr. Władysława Łęgi. Aleksandra Życzyńska przybliżyła kulturę i folklor naszego regionu, Jarosław Loewenau mówił o Kaszubach i Wielkim Pomorzu, Marek Dondelowski wskazał na rolę regionów w integracji europejskiej. Zagadnienie regionalizmu w programach nauczania przedstawił mówiący te słowa. Materiały z tej sesji zostały następnie opublikowane w Gazecie Grudziądzkiej. Obszerną relację z tego kongresu zamieścił także Miesięcznik społeczno – kulturalny Pomerania w numerze z listopada – grudnia 1997 r.

Doświadczenia uzyskane w organizacji tych dwóch sesji zaowocowały tym, iż szkoła 4.12.1998 r. była współorganizatorem kolejnej sesji naukowej Grudziądz miastem Chrystiana, której owocem jest to dzisiejsze nasze spotkanie. Wzięli w niej udział jako prelegenci dr Krystyna Białoskórska, prof. dr hab. Marian Kutzner, o. dr Hugo Leszczyński, ks. dr Mirosław Mróz oraz mówiący te słowa. Sesja ta była doniosłym wydarzeniem naukowym w naszym mieście.

Kolejne sympozjum w szkole to IV Kongres Wspólnot Katolickich Dekanatu Grudziądzkiego, który odbył się 10.04.1999 r. pod hasłem Bóg Ojciec dawcą życia i miłości. Prelegentami byli ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek rektor KUL, ks. bp Andrzej Suski, ks. infułat Tadeusz Nowicki, psycholog Katarzyna Kobylacka.

W roku szkolnym 2000/2001 w tej auli odbywały się zajęcia Studium Edukacji Narodowej, które zgromadziło wielu słuchaczy. Jego organizatorami byli Władysław Czyż i dyrektor Mieczysław Kucharski. Uczestnictwo w tym Studium pozwoliło na głębsze poznanie toczącej się w naszym kraju ostrej walki politycznej od której wyniku będą zależeć dalsze losy Polski.

Szkoła może wykazać się trzema własnymi publikacjami, wydanymi w latach 1997-2000. Natomiast udział w edycji książki naukowej Grudziądz miastem Chrystiana ma dla naszego środowiska szczególne znaczenie. Dziękuję za uwagę.

Najnowszym akcentem udziału CKU w życiu kulturalnym regionu jest płyta CD-ROM Historia Grudziądz cz. 1, wydana przez Gazetę Wyborczą 10.10.2002 r. w nakładzie 30 000 egzemplarzy.

Prezes Oddz. PTH
mgr Marek Szajerka

Grudziądz, 11.10.2002 r.

Otrzymują: 1. Kuratorium Oświaty i Wychowania w Toruniu; 2. Dyrektor CKU; 3 A. a.

Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego działał w gmachu Liceum Pedagogicznego, wówczas przy ul. Świerczewskiego 2¹⁵ i końcówka jego aktywnej działalności też przypada na ostatnią dekadę XX w. i 1 dekadę XXI w. w tym sa-

¹⁵ Adres Redakcji *Rocznika Grudziądzkiego* 1960.

mym gmachu, tylko pod adresem Centrum Kształcenia Ustawicznego, ul. Legionów 2.

Dokumentację z działalności Oddziału PTH od 1956 r. przekazałem nowemu prezesowi Mariuszowi Żebrowskiemu w 2007 r. Również do Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi został przekazany księgozbiór Oddziału, gdzie został wybrakowany. Moja wiedza na temat losów Oddziału PTH, jego dokumentacji kończy się na lutym 2007 r.

Zestawienie sprawozdań publikowanych w Rocznikach Grudziądzkich [dalej RG]:

Opracowanie ogólne: przeredagowana praca magisterska Sylwestra Bossmanna:

Sylwester Bossmann, *Pięćdziesiąta rocznica powstania Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Grudziądzu*, RG. T.16: 2005, s. 346-354.

Sprawozdania:

1. Stanisław Myśliborski – Wołowski, *Polskie towarzystwo Historyczne Oddział w Grudziądzu*, RG 1960, [T. 1]: 1960, s. 295-299.
2. Adam Wolnikowski¹⁶, *Działalność Grudziądzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w l. 1960-61*, RG, T. 2: 1961, s. 211-213.
3. Stanisław Reszkowski¹⁷, *Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Grudziądzu w l. 1961-1962*, RG, T. 3: 1963, s. 249-251.
4. Adam Wolnikowski, *Działalność Grudziądzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w l. 1962-1963*, RG, T. 4: 1965, s. 264-217.
5. Adam Wolnikowski¹⁸, *Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego w latach 1963-1966*, RG., T. 5-6: 1970, s. 568-574.
6. Adam Wolnikowski¹⁹, *Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego w latach 1966-1973*, RG., T. 7: 1977, s.111-120.
7. Stanisław Reszkowski, *XX rocznica powstania grudziądzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego (1956-1976)*, RG, T. 8: 1983, s. 191-200.
8. Stanisław Reszkowski, *Sprawozdanie z działalności Zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Grudziądzu za okres od 21.IX.1974 r. do 22.XI.1980 r.*, RG, T. 8: 1983, s. 201-211.
9. Stanisław Reszkowski, *Sprawozdanie z działalności Zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Grudziądzu za okres od 22.XI 1980 r. do 28.XI.1984*, RG, T. 9: 1985, s. 280-300.

¹⁶ A. Wolnikowski pełnił funkcje wiceprezesa.

¹⁷ St. Reszkowski pełnił funkcję wiceprezesa.

¹⁸ A. Wolnikowski pełnił funkcje wiceprezesa.

¹⁹ A. Wolnikowski pełnił funkcje wiceprezesa.

10. Szczepan Kłosiński, *Sprawozdanie z działalności Zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu w latach 1984-1989*, RG, T. 10: 1992, s. 198-206.
11. M. Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego w Grudziądzu w latach 1990-1993*, RG, T. 11: 1994, s. 264-270.
12. Marek Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu, od 2.10.1993 r. do 23.01.1996 r.*, RG, T. 12: 1996, s. 267-269.
13. Marek Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu za lata 1996-1997*, RG, T. 13: 1998, s. 320-321.
14. Marek Szajerka²⁰, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu za lata 1997-1999*, RG, T. 14: 2001, s. 286-291.
15. Marzena Remiś, Marek Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu za okres od 13.10 1999 r. do 9.09.2002 r.*, RG, T. 15: 2003, s. 318-321.
16. Marek Szajerka, *Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Historycznego Oddział w Grudziądzu w okresie od 10.09 2002 r. do 30.09.2006 r.*, RG, T. 17: 2007, s. 237-243.
17. Mariusz Żebrowski, *Sprawozdanie z działalności Polskiego towarzystwa Historycznego – Oddział w Grudziądzu za lata 2007-2008*, RG, T. 18: 2009, s. 301-202.

**Roczniki Grudziądzkie w formie elektronicznej dostępne
są w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej:**

[http://kpsc.umk.pl/dlibra/publication?id=60368&from=&dirids=1&tab=1
&lp=2&QI=](http://kpsc.umk.pl/dlibra/publication?id=60368&from=&dirids=1&tab=1&lp=2&QI=)

²⁰ M. Szajerka pełnił funkcję wiceprezesa.

Notatki

Notatki

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisch, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.